

การจัดการรถยนต์โดยสารประจำทางปรับอากาศในเขตกรุงเทพมหานคร

นางสาววชิรา เหลืองนวล

004416

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพาณิชยศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาพาณิชยศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2522

i 17175306

THE MANAGEMENT OF AIR CONDITIONED BUS OPERATION
IN BANGKOK METROPOLITAN AREA

Miss Vachira Laeungnual

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Commerce

Department of Commerce

Graduate School

Chulalongkorn University

1979

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การจัดการรถยนต์โดยสารประจำทางปรับอากาศ
 ในเขตกรุงเทพมหานคร

ชื่อนิสิต นางสาววิภา เหลืองนวล

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ศิริโรสภาคย์ บุรพาเศษะ

ภาควิชา พาณิชยศาสตร์

ปีการศึกษา 2522

บทคัดย่อ

รถยนต์โดยสารประจำทางปรับอากาศถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งในปัจจุบัน สำหรับประชากรในเขตนครหลวง เป็นบริการสาธารณูปโภคที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ของชาวกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีผู้ใช้บริการเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเป็นกิจการอันเกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ คือ เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2519 ได้เจริญก้าวหน้าเรื่อยมา จนถึงปัจจุบัน นับว่ามีอายุในการดำเนินงานเข้าช่วงปีที่ 4 แล้ว ได้มีการเพิ่มและขยาย เส้นทางเพิ่มจำนวนรถ รวมทั้งปรับปรุงบริการต่าง ๆ อยู่เสมอ แต่การขนส่งผู้โดยสาร จำนวนมากเช่นนี้จะให้เกิดผลอย่างสมบูรณ์ย่อมกระทำไดยาก จึงเกิดปัญหาอันเกี่ยวกับการให้บริการของรถยนต์โดยสารประจำทางปรับอากาศขึ้น

การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาเพื่อพิจารณาและทำความเข้าใจกับปัญหาที่เกิดขึ้นของการดำเนินงานรถยนต์โดยสารประจำทางปรับอากาศ โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ซึ่งได้จากการใช้แบบสอบถาม การค้นคว้าจากหนังสือและเอกสารต่าง ๆ ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ แต่การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้การวิจัยในภาคสนามเป็นหลัก โดยนำแบบสอบถามไปสำรวจผู้ที่กำลังใช้บริการรถยนต์โดยสารประจำทางปรับอากาศตามเส้นทางต่าง ๆ

จากการศึกษาครั้งนี้สรุปผลได้ ดังนี้

1. ปัญหาภายใน เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโดยตรง ในด้านคุณภาพของการให้บริการ โครงสร้างและการบริหาร เนื่องจากองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพมหานคร มีพนักงานเป็นจำนวนมาก มีการแบ่งสายงานหลายแผนก จึงยากที่จะควบคุมได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ การดำเนินงานจึงต้องเป็นไปตามข้อบังคับของกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ทำให้งานบางอย่างล่าช้าไม่ทันเหตุการณ์ นอกจากนี้ยังขาดอุปกรณ์ในการทำงาน การติดต่อสื่อสารภายใน และขาดการเตรียมการอย่างพร้อมมูล

2. ปัญหาภายนอก อันเป็นเงื่อนไขที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ได้แก่ นโยบายของรัฐบาล การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ การจัดระบบการจราจรและความร่วมมือจากประชาชน

ในวิทยานิพนธ์นี้ ได้เสนอแนวทางในการแก้ปัญหาและข้อเสนอแนะอันจะเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงบริการทางค่านนี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ได้แก่

1. ด้านคุณภาพของบริการ อันเกี่ยวกับการเพิ่มจำนวนรถ เพิ่มจำนวนเส้นทาง การจัดการปล่อยรถให้เหมาะกับเส้นทาง เหมาะสมกับจังหวะเวลา การปรับปรุงเสริมความสะอาดต่าง ๆ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ การแจกรูปมือในการเดินทางและแผนที่เส้นทาง เป็นต้น

2. ด้านโครงสร้างและการบริหาร ประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาคือ คุณสมบัติของผู้บริหาร การควบคุมการบังคับบัญชา และความคล่องตัวในการดำเนินงาน นอกจากนี้ควรจะมีการจัดระบบงานให้เหมาะสม เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานได้ส่วนสัมพันธ์กัน ให้ความสำคัญต่องานทางด้านวิจัยและพัฒนาการ การวางแผนงานต่าง ๆ ล่วงหน้าอย่างรัดกุม ขจัดวิธีต่าง ๆ ที่ทำให้งานล่าช้า รวมทั้งอาจมีการจัดตั้งเขตการเดินรถโดยสารปรับอากาศเป็นหน่วยงานใหญ่หน่วยหนึ่ง เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการขยายตัวต่อไป

3. ด้านการจราจร โดยการจัดเส้นทางรถยนต์โดยสารประจำทางที่ติดต่อกัน

กลางเมืองกับเส้นทางรถชานเมืองให้สัมพันธ์กัน นำระบบการจอดรถยนต์ส่วนตัว ณ จุดรวมรถประจำทางชานเมือง แล้วให้บริการรถยนต์โดยสารประจำทางเข้าไปในเขตใจกลางเมือง (Park and Ride) เพื่อลดปริมาณรถยนต์ส่วนตัว รวมทั้งมีมาตรการอื่น ๆ อีกด้วย

4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อันจะมีผลต่อการดำเนินงาน เช่น การฝึกอบรม การปรับปรุงงาน การใช้ทรัพยากร การประชาสัมพันธ์ การพิจารณาเป้าหมายขององค์กร การพิจารณาจัดตั้งเป็นบริษัทมหาชน เป็นต้น

Thesis Title The Management of Air Conditioned Bus Operation
in Bangkok Metropolitan Area

Name Miss Vachira Laeungnual

Thesis Advisor Associate Professor Sirisopak Buraphadeja

Department Commerce

Academic Year 1979

ABSTRACT

At the present time, the air - conditioned bus is regarded as a necessity for the people in the metropolitan area. It represents a public utility service related to the daily life of the Bangkok Metropolitan inhabitants. The number of users are considerable. The service was introduced on 19 th July, 1976 and is now in its 4th year. The routes have been increased and expanded together with an increase in the number of buses and continuous improvement of the services. However, it is difficult to obtain full and satisfactory results in such types of mass transportation and problems have occurred pertaining to the availability of services of air-conditioned buses in Bangkok.

This research represents a study of the problems encountered in operating air-conditioned bus services based on primary and secondary data. Research made from books and documents of Bangkok

Mass Transit Authority. The primary data has come from field research, in the form of questionnaire forms completed by users of air-conditioned bus services. The following results have been obtained from this study.

1. Internal problems arise concerning the operations directly relevant to the quality of services provided, the structure and administration of Bangkok Mass Transit Authority. Because the Bangkok Mass Transit Authority is of a large size, employing a considerable number of personnel, with the operations divided into several departments, it is difficult to ensure good staff supervision. Also it is a state enterprise, the undertaking of which must be in accordance with the provisions of the laws and regulations, thereby resulting in delays regarding certain operations and in line with the events. Working accessories (such as equipment depots etc) are lacking, as well as inter-communications and the readiness in the operations on the operations on the whole.

2. With reference to the external problems which represent important conditions pertaining to the operations in order to be fulfilled according to the targets duly laid out, i, e, the policies of the government, the co-ordination between various working units, the traffic management and the public co-operation.

This thesis offers the guide-lines relevant to the solution of problems and the recommendations which will be appropriate for taking into consideration the services in these fields so as to become more efficient, such as :-

1. With reference to the quality of the services, related with the increase of the number of buses, as well as the increase of the routes, the release of the buses in a proper manner according to the routes, appropriate with the periods of requirements, the improvement of facilities to be provided, including public relations, the distribution of manuals relevant to the trips as well as maps of routes.

2. With reference to the structure and the administration, the important issue which should be taken into consideration, i.e., the qualifications of the persons providing the services, the supervision and the easiness in the operations. Besides this, there should be the organization of the working systems for the sake of appropriateness, the number of personnel to be proportionate according to the requirements, to give the importance regarding the researches and development, the laying out of working programs in advance and in a proper manner, to eliminate procedures which delay the work, including the setting up of regional limits for air-conditioned buses in order to make same a big unit in the operations, for the purpose of encountering with the expansion of operations in the time to come.

3. With reference to the traffic : to organize the routes of buses connected with the centres of the city with the routes of buses in suburban area so that they may be related with each other, to introduce the park and ride system in order to reduce the number of private cars, as well as other measures accordingly.

4. Other recommendations pertaining to the operations, for instance : training, improving in work, using resources, consideration of the organization's targets and the incorporation of the organization as a public company.

กิติกรรมประกาศ

ในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนได้รับความเมตตาช่วยเหลือและคำแนะนำต่าง ๆ รวมทั้งการแก้ไขข้อบกพร่องและการเรียบเรียงจัดทำวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์จากรองศาสตราจารย์ ศิริโสภาคย์ บุรพาเคชะ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของผู้เขียน ถ้าปราศจากท่านอาจารย์แล้ว งานเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก็ยากที่จะสำเร็จลงได้ ผู้เขียนรู้สึกสำนึกในพระคุณของท่านอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ในการรวบรวมเอกสารและข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรถยนต์โดยสารประจำทางปรับอากาศ ผู้เขียนได้รับความอนุเคราะห์จากอาจารย์พรเทพ เศรษฐนันท์ เจ้าหน้าที่บริหารงานสถิติ กองวิชาการและวางแผน กรมการขนส่งทางบก กรมการผู้ตรวจและสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และคุณณอม อยู่ภาติวงษ์ ผู้จัดการเขต 1 องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ โดยท่านทั้งสองได้ให้ความกรุณาแก่ผู้เขียนในด้านคำปรึกษาแนะนำ เพื่อให้เอกสารข้อมูล ตลอดจนอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ อีกมาก ซึ่งความกรุณาของท่านทั้งสองนี้ ผู้เขียนขอระลึกด้วยความขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร. สถิต สันติเมทนีดล เจ้าหน้าที่สำนักงานจัดระบบการจราจรทางบก สำนักนโยบายและแผนมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย กรมการผู้ตรวจและสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และอาจารย์ พุทธกาล รัชชโร อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยท่านทั้งสองได้ให้คำปรึกษาแนะนำรวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องวิจารณ์และตรวจสอบข้อผิดพลาดต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี นอกจากนี้ ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านของเขตการเดินรถโดยสารปรับอากาศ องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ในที่สุดนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณต่อทุกท่านผู้มีส่วนช่วยเหลือทั้งที่ใกล้ตัวนาม และมิใกล้ตัวนามมาแล้วทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย.

วชิรา เหลืองนวล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
รายการตารางประกอบ	ฅ
รายการแผนภูมิภาพประกอบ	ด
บทที่	

1. บทนำ

ลักษณะของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา	3
ขอบเขตของการศึกษา	3
วิธีการศึกษา	4
- การเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัย	4
- การกำหนดจำนวนตัวอย่าง	4
- วิธีการคัดเลือกตัวอย่าง	6
- วิธีการสร้างแบบสอบถาม	6
- การออกงานสนาม	7
- วิธีประมวลผลข้อมูล	7

2. หลักการจัดการเดินรถ

การจัดรูปงานกิจการประเภทเดินรถ	9
โครงการควบคุมผลงานของกิจการเดินรถ	11
หลักการกำหนดเส้นทาง	18
หลักการกำหนดตารางเดินรถ	21
แนวทางการตรวจสอบสภาพกิจการเดินรถ	31
การวางวิธีแก้ไข	34

3. การเดินรถยนต์โดยสารประจำทางปรับอากาศในเขตกรุงเทพมหานคร

มหานคร

ประวัติและความเป็นมา	35
การเดินรถในเส้นทางประจำ	41
อัตราค่าโดยสาร	43
ตารางการปล่อยรถ	43
ต้นทุนค่าใช้จ่าย	45
รายได้และรายจ่าย	47
โครงสร้างและการบริหาร	50
ตำแหน่งและจำนวนพนักงาน	56
รายได้ของพนักงาน	57

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หมวด ก. ข้อมูลทั่วไป	65
หมวด ข. ข้อมูลของความสัมพันธ์	87

5. สรุปการวิจัยและขอเสนอแนะ

ปัญหา	110
อุปสรรคในการดำเนินงาน	113
แนวทางในการแก้ไขปัญหา	117
ขอเสนอแนะ	119
บรรณานุกรม	136
ภาคผนวก ก.	140
ภาคผนวก ข.	145
ภาคผนวก ค.	150
ภาคผนวก ง.	163
ภาคผนวก จ.	176
ภาคผนวก ฉ.	185
ภาคผนวก ช.	188
ภาคผนวก ซ.	196
ประวัติผู้เขียน	209

รายการตารางประกอบ

ตารางที่

รายการ

หน้า

1.	แสดงการกำหนดตัวอย่างตามปริมาณเฉลี่ยของผู้ใช้บริการ	5
2.	แสดงจำนวนรถในแต่ละเส้นทาง	42
3.	แสดงความถี่ในการเดินรถ	44
4.	แสดงรายชื่อบริษัทและจำนวนรถที่องค์การฯ เช่า	46
5.	แสดงจำนวนผู้ให้บริการโดยเฉลี่ยในแต่ละเส้นทาง	49
6.	แสดงอัตราเงินเดือนของพนักงาน	57
7.	แสดงรายได้ของพนักงาน	8
1.1	แสดงจำนวนประชากรตัวอย่างจำแนกตามเพศ	66
1.2	แสดงจำนวนประชากรตัวอย่างจำแนกตามอายุ	66
1.3	แสดงจำนวนประชากรตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพการสมรส	67
1.4	แสดงจำนวนประชากรตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ	68
1.5	แสดงจำนวนประชากรตัวอย่างจำแนกตามรายได้	69
1.6	แสดงจำนวนประชากรตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา	70
2.1	แสดงประเภทพาหนะที่ประชากรตัวอย่างใช้ในระยะเวลาก่อนที่จะมี รถยนต์โดยสารประจำทางปรับอากาศ	71
3.1	แสดงจำนวนประชากรตัวอย่างที่มีหรือไม่มีรถยนต์ส่วนตัว	72

3.2	แสดงการเปรียบเทียบการใช้บริการรถยนต์โดยสารประจำทาง ปรับอากาศกับรถยนต์ส่วนตัวโดยประมาณต่อเดือน (เฉพาะ ประชากรตัวอย่างที่มีรถยนต์ส่วนตัว)	73
3.3	แสดงความตั้งใจของประชากรตัวอย่างซึ่งยังไม่มีรถยนต์ส่วนตัว ว่าจะซื้อหรือไม่ซื้อรถยนต์ส่วนตัว (ในอนาคต 1-5 ปี)	74
4.1	แสดงลักษณะการใช้บริการของประชากรตัวอย่าง	75
4.2	แสดงเหตุผลสำคัญในการใช้บริการของประชากรตัวอย่างที่ใช้ บริการเป็นประจำ	76
4.3	แสดงเหตุผลสำคัญในการใช้บริการของประชากรตัวอย่างที่ใช้ บริการไม่เป็นประจำ	77
4.4	แสดงประวัติการใช้บริการของประชากรตัวอย่าง	78
4.5	แสดงถึงจำนวนสมาชิกในครอบครัวของประชากรตัวอย่างที่ใช้ บริการ	79
4.6	แสดงเวลาที่ใช้ในการเดินทางของประชากรตัวอย่างบนรถยนต์ โดยสารประจำทางปรับอากาศ	80
4.7	แสดงทัศนคติของประชากรตัวอย่างในเรื่องระยะเวลาในการ รอคอยรถยนต์โดยสารประจำทางปรับอากาศ	81
4.8	แสดงทัศนคติของประชากรตัวอย่างในเรื่องของค่าโดยสาร	82
4.9	แสดงทัศนคติของประชากรตัวอย่างในเรื่องจำนวนรถที่วิ่งใน เส้นทางที่ใช้บริการ	83

4.10	แสดงทัศนคติของประชากรตัวอย่างในเรื่องสภาพรถยนต์ โดยสารประจำทางปรับอากาศ	84
4.11	แสดงทัศนคติของประชากรตัวอย่างเกี่ยวกับมารยาทของ พนักงานขับรถและพนักงานเก็บค่าโดยสาร	85
4.12	แสดงทัศนคติของประชากรตัวอย่างเกี่ยวกับการใช้บริการ	86
5.1	แสดงจำนวนประชากรตัวอย่างจำแนกตามความสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มอาชีพกับรายได้ต่อเดือน	88
5.2	แสดงจำนวนประชากรตัวอย่างจำแนกตามความสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มอาชีพกับประเภทพาหนะที่ใช้ในระยะก่อน ที่จะมีรถยนต์โดยสารประจำทางปรับอากาศ	90
5.3	แสดงจำนวนประชากรตัวอย่างจำแนกตามความสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มอาชีพกับลักษณะการให้บริการ	92
5.4	แสดงจำนวนประชากรตัวอย่างจำแนกตามความสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มอาชีพกับเหตุผลในการใช้บริการเป็นประจำ	94
5.5	แสดงจำนวนประชากรตัวอย่างจำแนกตามความสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มอาชีพกับเหตุผลในการใช้บริการไม่เป็นประจำ	97
5.6	แสดงจำนวนประชากรตัวอย่างจำแนกตามความสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มอาชีพกับประวัติในการใช้บริการต่อเดือน	99
5.7	แสดงจำนวนประชากรตัวอย่างจำแนกตามความสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มอาชีพกับการมีหรือไม่มีรถยนต์ส่วนตัว	101

ตารางที่

รายการ

๓
หน้า

- 5.8 แสดงจำนวนประชากรตัวอย่างจำแนกตามความสัมพันธ์
ระหว่างกลุ่มอาชีพกับการใช้รถยนต์โดยสารประจำทาง
ปรับอากาศหรือรถยนต์ส่วนตัว 103
- 5.9 แสดงจำนวนประชากรตัวอย่างจำแนกตามความสัมพันธ์
ระหว่างกลุ่มอาชีพกับความตั้งใจว่าจะซื้อหรือไม่ซื้อ
รถยนต์ส่วนตัว (ในอนาคต 1-5 ปี) 105

รายการแผนภูมิภาพประกอบ

แผนภาพที่	รายการ	หน้า
1.	แสดงการจัดองค์การของกิจการประเภทเดินรถ	10
2.	แสดงการควบคุมงานของกิจการเดินรถ	12
3.	แสดงการเปรียบเทียบความต้องการใช้พื้นที่ถนนระหว่างรถยนต์ โดยสารกับรถยนต์ส่วนตัว	39
4.	แสดงแผนภูมิสายงานการบังคับบัญชาขององค์การขนส่งมวลชน กรุงเทพ	53
5.	แสดงแผนภูมิสายงานการบังคับบัญชาของเขตการเดินรถโดยสาร ปรับอากาศ	54
6.	แสดงแผนภูมิสายงานการบังคับบัญชาที่เสนอแนะโดยคณะทำงานฯ	62